

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

Висвітлено окремі аспекти системного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання для оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. Розкрито особливості роботи з навчально-методичним контентом електронного сайту інформаційної підтримки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, професійна підготовка, фахівці з фізичного виховання та спорту.

Постановка проблеми. На початку XXI століття загальнолюдська тенденція до глобалізації та перехід людства до новітніх науково-інформаційних технологій вивели науку і освіту на новий рівень, створюючи нові можливості та висуваючи нові вимоги й завдання, зокрема, вироблення у людини здатності до свідомого та ефективного функціонування в умовах глобалізованого інформаційного суспільства.

У Законі України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" (2007) серед основних стратегічних цілей розвитку вітчизняного інформаційного суспільства визначено такі: забезпечити комп'ютерну та інформаційну грамотність населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості; створити системи дистанційного навчання та забезпечити на їх основі ефективне впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання [1].

Нині без використання інформаційних технологій та засобів навчання неможливо уявити навчальний процес у вищій школі, вони зробили можливим доступ кожного фахівця до величезної кількості різних видів інформації. Поряд з тим, в умовах інтенсивного впровадження інформаційних технологій навчання, професійне становлення майбутнього фахівця залежить від рівня його активності в освоєнні інформаційно-освітнього простору: чим вищий рівень активності студента на всіх етапах професійної підготовки, тим більш високий ступінь професійного розвитку досягається, тим вищий рівень трансформації професійної освіти в самоосвіту, процесу актуалізації – в самоактуалізацію, розвитку – в саморозвиток.

Зазначене вимагає невідкладного вирішення проблеми випереджувального розвитку системи вищої фізкультурної освіти на основі інформаційних технологій, істотної зміни змісту, методів та організаційних форм навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Резервом підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту є створення науково-інформаційного простору, впровадження дистанційних освітніх технологій і використання для цього можливостей інформаційно-комунікаційних засобів.

Актуальність використання інформаційних технологій у вищій освіті, на думку Л.В. Оршанського, визначається такими факторами: винятково широкими можливостями в індивідуалізації освіти; підвищенням мотивації суб'єктів навчання при їх використанні та посиленням емоційного фону освітнього процесу; розмаїттям умов і механізмів для активної самостійної діяльності; забезпеченням широкої зони контактів, можливістю спілкування через Інтернет з будь-якою людиною, незалежно від її просторового розташування і різниці часових поясів; можливістю комплексного впливу на різні органи чуття; високою наочністю подання навчального матеріалу; зростаючими інтерактивними можливостями ІТ-технологій; доступністю ІТ-технологій у будь-який час, зручний для суб'єкта навчання; легкістю і звичністю організації ігрових форм навчання [3].

Як стверджує Г.А. Омеляненко, "спрямованість навчання на використання інформаційних комп'ютерних технологій як високоефективного засобу навчання не лише забезпечує підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, але й суттєво впливає на їхню мотиваційну сферу, зумовлюючи формування пріоритетних професійних і навчально-пізнавальних мотивів навчання, що забезпечують успішність оволодіння професійними знаннями і вміннями" [2].

І.Р. Свістельник зазначає, що "в умовах реформування вищої освіти та введення нових дисциплін з'явилися додаткові інформаційні потреби, що спонукають студентів, магістрів, викладачів до пошуку оперативної, якісної, актуальної спортивної інформації" [4, с. 19].

У зв'язку з цим, використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання варто розглядати як найважливішу складову фундаментальної підготовки кваліфікованого фахівця з фізичної культури та спорту.

Мета дослідження – узагальнити практичний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне забезпечення навчального процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту включає індивідуальне та колективне отримання наукової, навчально-методичної, пізнавальної інформації з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Інструментальні засоби комп'ютерних комунікацій, які використовуються для підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, включають декілька форм, що базуються на Інтернет-ресурсах: WWW- сторінки, електронні конференції (ЧАТи, форуми, News), електронна пошта (e-mail, ICQ). У поєднанні зі стрімким розвитком інформаційних технологій, мультимедіа і віртуальної реальності, Інтернет відкриває нові можливості для надання студентам навчальних матеріалів, підвищення ступеня мотивації і самостійності їх роботи, реалізації індивідуального підходу до навчання.

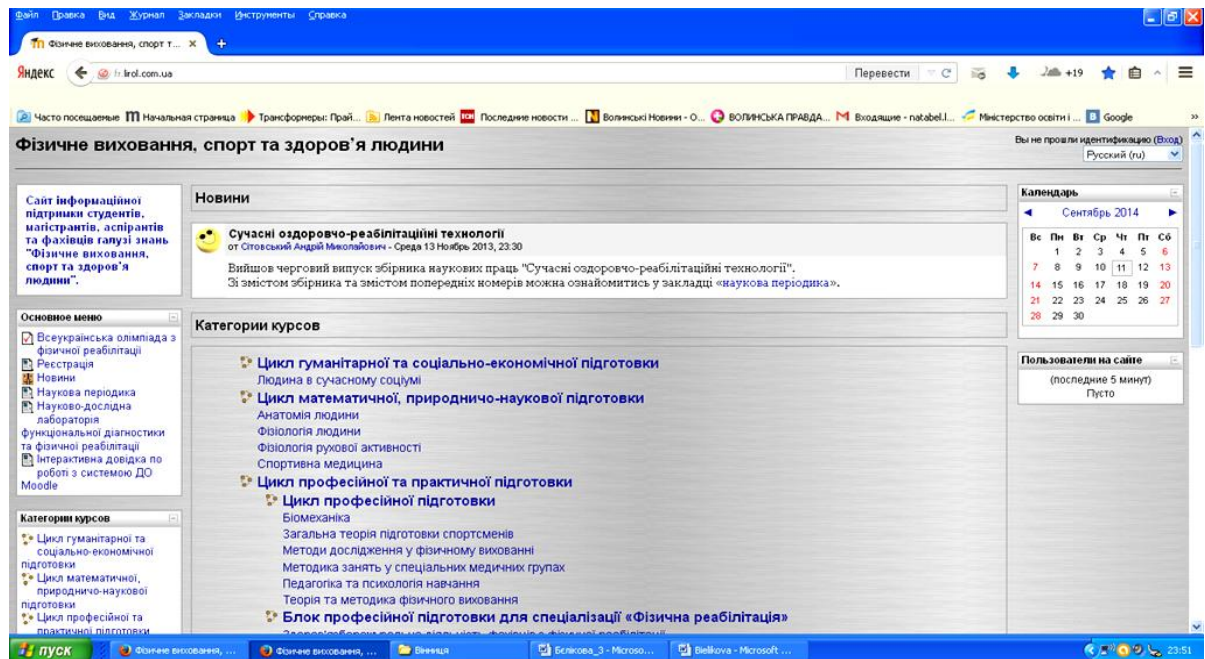
Діалогова комунікація off-line і on-line (e-mail, ICQ) дає можливість обміну листами між всіма користувачами комп'ютерів, підключених до Інтернету. Варто зауважити, що серед всіх інформаційно-комунікаційних навчальних технологій, освітні можливості електронного листування є найбільш доступними, і в той же час найбільш недооціненими. За допомогою електронної пошти викладач може якісно змінити управління навчальним процесом, здійснюючи дистанційне обговорення питань з навчальних дисциплін у режимі індивідуального консультування. Таке використання електронної пошти створює у студентів відчуття особистісного контакту з викладачем, що сприяє індивідуалізації навчання.

Полілогова комунікація off-line і on-line (конференції, форуми, Чати) – асинхронне комунікативне середовище, яке використовується для співробітництва викладачів і студентів та є певним структурованим форумом, на якому можна в письмовій формі висвітлити свої думки, своє бачення тієї чи іншої проблеми, задати питання і прочитати репліки інших учасників. Спільна участь в тематичних електронних конференціях та форумах мережі Інтернет, інформацію про які студенти отримують заздалегідь електронною поштою від викладача (або через рубрику "Новини" електронного сайту), позитивно впливає на самоосвіту як самих викладачів, так і студентів.

Робота з навчально-методичним забезпеченням сайту інформаційної підтримки студентів, магістрантів, аспірантів та фахівців галузі знань "Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини" (<http://www.fr.lirol.com.ua>) (рис. 1), дозволяє організувати навчальну діяльність майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у такий спосіб, коли студенти самостійно шукають, аналізують і узагальнюють матеріал, що покращує ефективність навчального процесу.

Головне меню сайту може містити такі розділи, як "Новини", "Наукова періодика", "Науково-дослідна лабораторія" тощо. Робота з навчально-методичним контентом сайту передбачає наявність індивідуального логіна і пароля у кожного викладача і студента, які дозволяють їм авторизуватися для роботи з електронними навчально-методичними комплексами дисциплін, для зручності структурованими за циклами навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. Структурування і контроль інформаційного контенту складає основний зміст процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Інформаційно-комп'ютерна підтримка навчальних дисциплін передбачає створення електронних навчально-методичних комплексів. *Електронний навчально-методичний комплекс дисципліни (ЕНМК)* – це чітко визначена сукупність електронних навчально-методичних документів, які являють собою модель освітнього процесу з певної дисципліни і включають набір різних засобів навчання, що складають одне ціле. ЕНМК дисципліни створюється для навчально-методичного забезпечення очного та очно-дистанційного навчання і формується як цілком закінчений електронний ресурс, розміщений на web-сайті.

Рис. 1. Головне вікно сайту інформаційної підтримки фахівців галузі знань "Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини"

У процесі використання ЕНМК реалізуються їх дидактичні функції, до яких відносяться: інформаційна, структурно-систематизуюча, мотиваційно-стимулююча, інтерактивна функції та функція закріплення, контролю і самоконтролю.

Інформаційна функція полягає у фіксації певного обсягу навчального матеріалу як основи діяльності, яка має бути сформована у суб'єктів навчання у процесі роботи з ЕНМК. Ця функція пов'язана з педагогічною трансформацією обсягу наукових знань для висвітлення їх в ЕНМК відповідно до навчальної програми.

Структурно-систематизуюча функція забезпечує чітку послідовність викладу структурованої навчальної інформації, можливість швидкого пошуку всіх елементів систематизованого навчального матеріалу.

Мотиваційно-стимулююча функція полягає у розвитку в студентів пізнавального інтересу до навчального предмету і забезпечується наявністю інтерактивного діалогу "користувач – персональний комп'ютер", створенням комфортних умов для відкритого навчання за обраною освітньою траєкторією.

Інтерактивна функція відкриває можливість активної взаємодії користувача з інформаційно-освітніми ресурсами ЕНМК, забезпечує скорочення нерациональних освітніх траєкторій та часу на вивчення окремих дидактичних модулів.

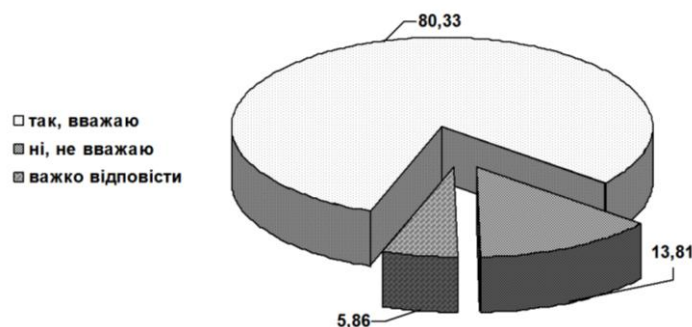
Функція закріплення, контролю і самоконтролю передбачає як можливість самостійної роботи з теоретичним матеріалом, так і інтерактивне комп'ютерне тестування, яке передбачає систематичний контроль знань великого числа студентів як в тренувальному режимі, так і в режимі контрольного оцінювання.

Електронний навчально-методичний комплекс дисципліни повинен містити робочу навчальну програму; теоретичний матеріал (у формі презентацій PowerPoint або в гіпертекстовому форматі); віртуальний практикум; систему тестів для самоконтролю (в режимі on-line); завдання для самостійної та індивідуальної роботи; список рекомендованої літератури та віртуальну бібліотеку; додатковий інформаційно-довідковий матеріал.

Мультимедійна інформація (відео, звук, анімація, тексти) із зарубіжних джерел дозволяє студентам комплексно оцінити перспективи та важливість своєї майбутньої професії, використати інформаційні можливості та Інтернет-ресурси для самопідготовки та самоосвіти.

Застосування електронних навчально-методичних комплексів в підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту створює передумови для формування їх готовності до професійної фізкультурної діяльності через активізацію пізнавальної діяльності та варіативність навчального процесу, ефективне підвищення якості знань та мотивацію до навчання, а мультимедійні можливості сучасного комп'ютера, який є потужним педагогічним інструментом навчання на відстані, надзвичайно затребувані для супроводу самопідготовки студентів.

Вищесказане підтверджує анкетування викладачів вищих навчальних закладів України, в яких здійснюється підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту (рис. 2).

Рис. 2. Розподіл викладачів, опитаних про те, чи вважають вони, що впровадження сучасних інформаційно-аналітичних та комп'ютерних технологій є показником високоефективної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту (%)

Зокрема, аналіз відповідей 156 опитаних викладачів дозволяє констатувати, що вважають, що впровадження сучасних інформаційно-аналітичних та комп'ютерних технологій є показником високоефективної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту 80,33% викладачів; не вважають – 13,81% респондентів; важко відповісти – 5,86% опитаним.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Загалом, засоби інформаційно-комунікаційних технологій, які включають електронну пошту, глобальну, регіональну та локальну комп'ютерні сітки зв'язку та обміну даними, відкривають перед студентами та викладачами широкі можливості: оперативне передавання на будь-які відстані професійної інформації; організацію спільних телекомунікаційних проектів; запит інформації з будь-яких питань через систему електронних конференцій; електронне оцінювання професійних знань, вмінь та навичок, здійснення діагностики професійної готовності; впровадження елементів дистанційного навчання для очної та заочної освіти, самостійної та індивідуальної роботи, для студентів з особливими потребами та послабленим здоров'ям; використання електронних навчально-методичних комплексів з дисциплін у навчальному процесі та можливість їх постійного оновлення.

Все це сприяє розвитку у майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту пізнавальної самостійності, активності, підвищення професійної компетентності, забезпечення "освіти через усе життя" як єдиної можливості бути конкурентоспроможним на ринку фізкультурних послуг за будь-яких соціально-економічних умов.

У перспективі планується дослідити досвід використання інтерактивних методів навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Використані джерела

1. Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>.
2. Омеляненко Г. А. Психолого-педагогічні засади використання інформаційно-комунікативних технологій в професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту [Електронний ресурс] / Г. А. Омеляненко. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2008-10/08ogapts.pdf.
3. Оршанський Л. В. Креативне інформаційно-освітнє середовище як чинник саморозвитку особистості [Електронний ресурс] / Л. В. Оршанський. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/Kreativne_informaziino_osv_seredov.pdf.
4. Свістельник І. Р. Вища фізкультурна освіта: тенденції інформаційного розвитку / І. Р. Свістельник // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 4. – С. 8–10.

Bielikova N.

APPLIED ASPECTS OF THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

Highlights the separate aspects of the system of information and communication technology training to optimize the training of future specialists in physical education and sport. The features of work with educational and methodological content of the electronic site of information support of future specialists in physical education and sport.

Key words: *information and communication technologies, professional training, specialists in physical education and sport.*

Стаття надійшла до редакції 10.09.2014 р.